

ANYÁK HETILAPJA

SZERKESZTI

VAGHOTT SÁNDORNÉ.

Előfizetési díj:

Postai úton vagy Budapesten házhoz hordatva

Évnyegyedre (ápril, máj, júni) . . . . . 1 ft. 50 kr.
 Három évnegyedre (ápril—december) . . . . . 4 » 50 »

Az előfizetési pénzek

a kiadó-hivatalhoz

(Pest egyetem-utca 4. sz.) bérmentve intézendők.

A művész és a bölc.

Életkép.

Reményi Katalintól.

I.

A beteg leány.

Nem messze Pesttől csinos kis faluban, szalma födeles kunyhóktól környezve, báró Földes birtoka pompáz, hová belépve észrevehetjük, hogy e perczben az ur utra készül, még pedig hosszabb időre.

A termekben a falon függő festmények és fényes csillárok zöld kelmével vannak bevonva; az állványok megfosztva művészi csecsebecséiktől; az ablakokat nem díszítik függönyök, s a talajon puha szőnyegek helyett papirdarabok és eldobott lim-lom hever.

E termék egyikében uriasan öltözve ül báró Földes, neje és leánya. Ez szép, de beteges gyermek, ki oly otthoniatlannak látszék e földön.

Egyike volt e leány azon lényeknek, melyekre nem lehet részvét nélkül tekintünk. Ugy fájt az embernek; hogy a barna szemek, melyek gyönyörű ellentétet képeztek szőke hajzatával, oly bánatos kifejezésűek, hogy gyöngé arca oly halavány és piczi ajka oly kevésbé beszédes.

Sem szomorú tapasztalás, sem egyéb szenvedés nem idézte e bánatos kifejezést *Malvin* arczára; olyan volt mindig. Gyermekkorá óta többnyire betegeskedett.

Midőn tizenkettedik évét elérte, egészsége némileg javulni kezdett. Ekkor édes anyja Pestre hozta, hogy itt valamelyik nevezetesebb intézetben kellő nevelésben részesüljön.

Lakott a fővárosban Földesnek egy özvegy unokaöccse s ennek tizenöt éves fia *Vilmos*, ki felől már akkor sem gondoltak kevesebbet azok, kik a gyermek határtalan tudványát és szenvedélyét figyelemmel kísérték; mint hogy ő fog mindent fölföldözni, mi még az ég alatt a földszínen homályban van.

Ez az ifju volt *Malvin* tervezett vőlegénye.

Az egyedüli ház, hová a kis leány ünnep és vasárnapokon nevelőnöje kíséretében eljárt, természetesen a nagybácsi háza volt.

Ilyenkor aztán az ifju minden tőle kitellhető előzékenységben részesíté szép kis menyasszonyát; de hogy miatta csak egy perczig is elmulasztotta volna tanulmányait, az sohasem történt.

Mondhatták neki, hogy vasárnap, hogy szünidő van, nem használt semmit; azt válaszolta, mikép a szünnapok csak arra valók, hogy az ember annál többet tanuljon.

Ez *Malvinnak* elején igen zokon esett, és nem egyszer sirva mondta *Vilmosnak*, hogy már nem is szereti őt.

De ezen keserű kifakadás nem zavarta meg a fiatal tudóst, hanem hozzá illő komolysággal meghajolva a leányka előtt, mondá:

— Szeretlek biz én édesem, de szeretem könyveimet is.

Mikor *Malvin* tizenöt éves már elmúlt és öt nyelven tudott beszélni, szépen zongorázni, festeni, szülői a legnagyobb örömmel hazavitték a növedéből, ugy is sokáig volt hangtalan a kastély, mint valami elhagyott madárfészek.

Malvin nem vidította azt föl, csendes mélázó hajadon lett, ki nem igen verte a zongorát, ha játszott is, nem dalolt egész nap, sem nem futkosott egyik szobából a másikba, aztán az udvarba és onnan a szép nagy kertbe, mint a hogy atyja szerette volna, hanem mindent, mit tett, oly összhangzó volt szomorú lényével.

A jó öreg ur, mert *Földes* már közel volt a hat-

vanhoz, nem egyszer tusakodva járt föl alá szobájában, és magas homlokán az év száma által oda boronált ránczok néhánynyal megszaporodtak; eleven fekete szeméből eltűnt a vidorság, ajkáról az a jóakaratu mosoly, mely minden emberbe bátorságot költött, és csak ilyenkor lehet mondani, hogy a hátrasimított haj, és a mellére lenyuló ősz szakál nem hazudtolák meg korát.

— Mi baja lehet ennek a leánynak — gondolta magában, mialatt két kezét zsebébe dugva nagy léptekkel méregeté szobája hosszát. — Ha valamiben nélkülözést szenvedne, vagy valami nem volna inyére, csak szólna talán! Mégis csak beteg lesz az a gyermek — mondá aztán fejcsóválva.

— Ez így folyt rövid ideig. *Földes* mindig figyelemmel kísérte leányát, és végre, midőn átlátta, hogy egyik nap úgy mulik el, mint a másik és a melázó gyermek kedélye nem vidul föl, elhatározta, hogy Pestre utazik családjával együtt. Szándékát először nejével közölte.

— Én is régóta aggodom gyermekünk miatt, — mondá a kedves bárónő. — Miután azonban *Malvin* fájdalomról soha sem panaszkodék, sőt ha emiatt kérdést intéztem hozzá, megnyugtatót, nem akartam alaptalannak hitt aggodalmammal benned is föléb-reszteni a nyugtalanságot.

— Ez utazás, — folytatá elgondolkozva az atya — szórakozást fog neki szerezni, és az bizonyára jó hatással lesz kedélyére.

Az elutazás napja el lön határozva, és így történt, hogy a kastélyba lépve, utiköntösben találjuk a családot.

Végre a szolgáló jelenté, hogy be van fogva, s néhány percz mulva csak az ostor pattogását megrettent madarak csiripelése az ereszen, és az ebek csaholása hallatszék az ősz kastélyban; később ezek is elnémultak.

II.

A fiatal bölcs.

Vilmos atyja gazdasága végett visszament jószágára és fiát annak ohajtása szerint magára hagyta a fővárosban.

Nem mondhatjuk meg, mit tett volna más tizenkilenc, husz éves fiatal ember száz forint zsebpénzzel havonkint, és teljes függetlenséggel, cselekedeteit illetőleg, de úgy hiszszük, nem sokan lettek volna, kik, mint *Vilmos*, a Terézváros egyik legelhagyot-

tabb utcájának házába költözzenek, hogy ott kizárolag tanulmányaiknak szenteljék idejüket.

Vilmos két szobája közül az egyiket barátai számára kényelmesen butoroztatá; dolgozó-szobájában öreg szolgáján kívül senkit sem fogadott el. Igaz, hogy abban más, mint ő, nem is lett volna képes egy lépést tenni anélkül, hogy az ágy, egy könyvhalommal terhelt farácsozott székbe, vagy asztalba, vagy pedig egy nyitott szekrény ajtajába ne üsse magát, vagy legalább meg ne botoljék.

A legtarkább színű butodarabot mindenesetre a szoba közepén álló nagy dolgozó-asztal képezé.

Nincs talán olyan nemű földabrosz, mely azon képviselve ne lett volna; tentatartó, tollak, félig beirott papír, vonalzó, különféle színvegyületeket tartalmazó üvegek, köztök, fehér csészék, és egy dobozba dugott delejtű, észak, kelet, nyugot és dél megjelölésére a kigondolható legtudósabb szinezetet hordák magukon.

Ha az asztal elé a husz éves ifjut képzeljük, nyulánk alakjával, halvány arczával, bágyadt szemével, akkor hü leírását adtuk a bölcsnek; csak a szemüveg hiányzik még, és a szép barna haj helyett borzas fürtök.

Fiatal tudósunk csak egyetlen fényüzési czikkel birt még a barátai számára bebutorozott szobát kivéve, ez az említett agg szolgáló volt, ki fejét nem is nyakán, hanem mellén látszék hordozni és minden dolga mindössze abból állott, hogy egy pohár vizet vitt urának, ha ugyan néha néha ráért szomjas lenni. Ezenkívül igen barátságtalanul tekintgetett bozontos szemöldöke alól a netalán oda vetődő vendégre.

Ilyen szolgáló kellett *Vilmos*nak, kikereste ő a maga emberét. Nem akart olyan inast, ki a könyveket elrakja, hogy ő aztán órákig keresgéljen, ha valamelyikre szüksége van, vagy hogy kiejtse belőle a jegyzeteket.

Egy reggel hangos merész csengés ütötte meg fűleit; egy perczre feltekintett és aztán homlokát ránczba vonva, tovább folytatá buvárkodását.

— Már megint jó valaki, — dörmögött az öreg nem igen vendégszerető inas — pedig már van két hete, hogy senki sem lépte át e küszöböt.

— Ne nézzen hát ilyen haragosan rám, öreg apó — mond báró *Földes* kocsisa, hetykén összeütve bokáját a görnyedt alak előtt, midőn az nagy bajjal az ajtót félig fölnyitá.

— Hát maga mi jót hozott? — kérdé az öreg engesztelődve, midőn a jövevényt megismerte.

(Folytatása következik.)

C s e n d b e n .

Mély csend! — Az éjnek hallgatag homálya
 Összebb voná sötét felhőzetét,
 A természet menyezetes ágyának
 Szemérmes, szűzies redőzetét.

Mély csend! — csak olykor egy-egy tompa hanggal,
 Titokszertű megfoghatatlanul,
 Rezg át az élet e tetsz-holt nyugalmán —
 Dal vagy sohaj egy szellem ajkirúl? — —

S lelkembe is vonul e zengő szellet,
 S a szellem láthatatlan újjai
 Érintésére sohaj hangot adnak
 Keblem szendergő, bádgyadt húrjai . . .

Körülem mély az álom — én virasztok —
 Velem egy eltűnt üdvnek szelleme?
 Aláboruló köd jövőm reménye,
 Felszálló fény múltom emlékezete.

Oh boldog az, ki testvérszút találá,
 Ki keble hű barát keblén pihen!
 Az élet zordon útján a barátság
 Gondviselése, támasza leszen.

Az érzeteknek illanó tündére
 Ezt adta csak maradandón nekünk,
 De ez a szív legritkább s hűbb virága,
 Egyetlen, mely nem hervad, csak velünk.

Miként a méh virágról szítja mézét,
 Üdvét az ember szivekből nyeri —
 Boldog, ki gazdagságban gondos kézzel
 Jövője kincsét tudja őrzeni.

Eltékoztam egy ah! kurta órán
 Szilaj pazarsággal dús kincsemet —
 S szíved gazdag virága becuskódott . . .
 Ki adja vissza égi üdvömet?!

A *boldogság*, midőn leszállt a földre
 Meglátogatni itt a bűtestvért,
 A föld kárpótlást nyújtott az angyalnak
 A vesztett mennyért : — egy barát szívéét.

Oh mennyit bír, ki bír egy hű baráttal!
 Azé remény, nyugalom, és égi hit —
 E földön üdv tetőpontját elérte
 S megízlelé a meny gyümölcsseit.

Oh szent barátság! — Örökzöld oáz te!
 Sivár pusztában kedves enyhe kert,
 Hol hűs lomb állja el a napnak útját,
 S hívő vándor mindig nyugalmat nyert : —
 Fogadj be újra! — messze útról térek,
 És lelkem égő, — szívem oly beteg!
 Távól barát, jöjj, hozz enyhet te nékem,
 Oh egyszer még nyisd meg szívkegyhedet.

Vagy félted-e a szenvedély lángjától?
 Forró szavam? — Elég hő nem lehet!
 Szerettelek, de most jobban szeretlek
 Hol hit, remény, mind, mind ott van veled.
 Oh jöjj! — Jövőre nem leszek pazar már,
 Féltékeny gonddal osztom fel javam.
 Részvédted ír lesz a legfájóbb sebre,
 S szívem elszenderül nyugalmasan.

Wohl Janka.

Képek, a női nevelésről.

Rudolphi Karolin után.

TIZEDIK LEVÉL.

Ez tizedik levelem, melyet Ida neveléséről intézek hozzád, s még az *engedelmességről* egyikben sem szóltam. Valahogy azt ne következtess ebből, hogy a valódi neveléstanból kizárni kívánám. Még a fiuk nevelésében is bizonyos korig a föltétlen engedelmesget szükségesnek tartom.

Leányoknál, kiknek egész élete nem csak a jó és igaz, hanem a szép és illem törvényei iránti engedelmességből kell, hogy álljon, korán második természetű, érzelmű kell e tulajdonnak válnia. Még mielőtt okokról szó lehet, a női léleknek a minden pillanatban illőt gyorsan föl kell ismernie, megragadnia s tetteiben kifejlesztenie. Hogy e törvények mélyen hassanak egész lényegébe, egy gyöngye, nem helyeslő fejbőlintás tőled már elég legyen, hogy Idát

visszatartsa attól, mit nem tenne, ha esze elég érett volna, hogy illetlen voltát belássa. Addig, míg ön-maga tud hozni helyes itéletet, a tiéd legyen az illem legfőbb törvényszéke, melyről fölebbezés sehová sem lehetséges. A kis leánynak irányodban imádászerű szeretete nem fogja engedni, hogy egyhamar kérdzősködjék: „Ezt vagy amazt miért ne tegyem vagy miért ne mondjam?” Az ész szaporodtával s az erő érzetének fejlődésével azonban az önakarát is elöterbe lépnd a valamely tilalom oka iránti tudvágy; ez nem maradhat el oly tárgyagnál, melyek az ész itélőszéke elé tartoznak. Mondj neki okokat, és olyanokat, mihelyt azokat és amilyeneket fölfogni képes.

Magyarázd meg neki azon benső szükségét, mely elismert okok iránt mindig engedelmesget követel. Azon időről szölok, midőn az ész okairól már szólni

lehet. Ez idő be fog következni. Ennél előbb járni nagyon ártalmas s a gyermekeket időelőtti okoskodásokra vezeti. Ida például a legközelebbi nyáron szívesen menne falura s alig várhatja, hogy kis kertéhez jusson s virágait, tyukjait és kanáriját viszontláthassa. Jól tudja, te is mennyire szereted a falusi lakást. Ám te megígérted távollevő atyjának, hogy visszatérteig új szobái építésére és butorozására ügyelni fogsz. Nagyon könnyű ily alkalmakkor a gyermekeknek megmagyarázni, hogy sokszor legforróbb vágyainkról is le kell mondanunk. Hasonló okulásra elég alkalmat nyújt a mindennapi élet. Használj a legszembeötlőbbeket, de csak mikor leányod kívánja. Ha nem kérdi kívánataid okát, annál jobb, engedelmeskedjék, mint gyermekekhez illő. Ez épen oly hasznos az ifju kedélynek, amilyen ártalmas az ellenmondási vágy.

A gyermekekkel gyakori perlekedéstől nem óvatlak eléggé; káros voltáról nem egy tapasztalat győzött meg. Alig ismerek kártékonyabb elemet a nevelésben az örökös erköstanitásnál, okoskodásnál. E nevelési módnak különösen egy szomorú példájára emlékszem oly gyermeknél, mely nem épen rossz hajlamok mellett, teljesen kiállhatatlanná lön. Egyetlen gyermeke volt beteges szülőknek, kik határtalanul szerették s tévedésből az ész eme nyilatkozványaira nagyon korán szoktatták; mert az elme érését akarták kifejteni benne általa. Rászoktatták Erzsikét, hogy mit se tegyen, míg okát meg nem magyarázták neki, becsületre és szóra, ellenmondás nélkül mit se cselekedjék. Mennyire kelle hibájakat megbánniok! Erzsike nem azon mélyérzelműek sorába tartozik, kik azért kételkednek, hogy tisztába jussanak magukkal s szellemi szükségből nem nyughatnak, míg a tárgyakat alapjukban nem ismerik. Az oly fölületes lények, minő Erzsike, nem azért intéznek kérdéseket, hogy feleletet kapjanak rájuk, hanem azért, hogy ne kelljen hallaniok a mondottakat, sokszor csak azért, hogy saját hangjokban gyönyörködjenek. Erzsike olyan kérdezősködési és ellenvetési rendszert gondolt ki magának, hogy okos ember alig képes néhány percnél tovább megmaradni vele s hogy a legtöbbjében is rövid idő múlva elfor-

dulnak tőle, mert minden jóságuk mellett azt kell róla mondaniok, hogy Erzsike kérdései és ellenvetései azon tárgygyal, melyről szó van, összefüggésben nem állnak. Most felnőtt, s ha már gyermekkorában kiállhatatlan volt, jelenleg valóságos büntetés a vele társalgás. S honnét e nyomoru szellemtörpesség? Onnét, hogy a szülők a kis leány első kérdéseiben és beszédességében, mint a szellem előtörő szikrában gyönyörködven, teljes lelkökből tapsoltak neki. Most már annyira jutott, hogy nyelvén hordja az ellenmondást s néha előbb beszél, mintsem a hozzá intézett szót hallotta volna; még azt sem tudja, mit akarnak mondani neki s ez a legnevetésgeőbb jelenetekre ad alkalmat.

Ha az érett elmének tulajdona, hogy mindenütt és mindenben az okot és alapot keresse, ugy az érettebb észben bizalom s a jók szavábani hitel leghatározottabb vonása a gyermekek jellemének.

Az atyában az igazság képviselőjét lássa a gyermek, az anyában a szépnek és jónak teljfogalmát. Mindkettőben föltétlenül higgyen mindaddig, míg a tudás fájáról a gyümölcsöt önmaga leszakaszthatja.

Látod ebből kedves Emmám, hogy az engedelmesség; nézetem szerint lényeges része a nevelésnek s mégis nagyon félreértene az, ki azt következtetné ebből, hogy szolgálai, vak engedelmességet követeleik. A szeretetből és bizalomból származó engedelmesség megszentesi az embert s a vallásra ösztönzi, sőt maga a vallás. Oly valaki hatalma iránt tanusított engedelmesség, kit sem nem szerethetünk, sem benne nem bízhatunk, gyáva szolgálékeket teremt és kápmutató csalókat. Ez a neveléshez nem tartozhatik. A mienköbül legyen mindenkorra kizárva.

A gyermekélet azon korát, hol a hit és engedelmesség az önbelátással és meggyőződéssel szövődik egybe, s emezeknek helyt ad, meghatározni ugyan nem lehet; fordulnak azonban elő a leggyengébb gyermekévekben (sokszor már a 7-ik év előtt) esetek, midőn a gyermekek akartunk okait fölfoghatják. Ekkor ne vonjuk meg azokat tőlök, hogy többi hitteljes engedelmességük nemesjellemet nyerjen és szabad lényhez illővé válják ezáltal.

Az anya első kötelességei.

III.

Ha a nő, kit körülményei közel jövőben anyai örömökre jogosítanak, külső életében azon szabályokat követi, melyek előbbi cikkünk tartalmát tevék, ugy csak egy irányban és felerészben felelt meg azon kötelességeknek, melyekkel állapotának tartozik. Nem csak a test épsége, de még inkább a lélek nyugalma fölött is gondosan kell őrködni, hogy kilátásai bal-

eset által ne zavartassanak. Valamint a természetben az egész évnek gyümölcse egy pillanat alatt lehet a dülő fergeteg martalékvává, ugy a nő hosszu időn át táplált reményei is szenvedhetnek hajótörést egyetlen egy lelki vihar kitérőse következtében. Állapota nagy változásokat idéz elő szervezetében, melyek nem csak testi szenvedésekben nyilvánulnak, de gyakran ke-

délyhangulatára is nyomasztó hatással vannak. Ezért föl is van jogosítva, férje és környéke részéről, hogy a leggyöngédebb figyelemre s elnézésre tartson számot; de egyszersmind kötelességében áll, erős akarral uralkodni érzelmei fölött, és béketiréssel viselni el azon bajokat, melyeken változtatni nem áll hatalmában. Ne feledje soha, hogy nemének legszebb dísze a valódi gyöngéd nőiség, mely ellen soha inkább nem vétkezhetik, mint ha szívében nemtelen szenvedélyeknek ad helyet. Óvakodjék mindennemű indulattól, különösen a harag és boszu heves kitöréseitől, mert ez által nem csak jövőjét ejtethi veszélybe, de megfosztja magát azon kimélettől is, melylyel mindenki tartozik nemének és körülményeinek.

A nő anyai reményei továbbá csak úgy fognak örvendetes teljesedésbe menni, ha ő maga is teljes megnyugvással és föltétlen bizalommal néz a jövő elé. Nem ritkán van alkalmunk az ellenkezőt látni és oly nőekkel találkozni, kik szenvedésre s képzelődésre hajlandók s a jó reménység ideje alatt folytonos aggodalmakkal gyötrik magukat, különösen ha kilátásaik előbbi időkben véletlen baleset által meghiúsultak. Az ily nők kedélyök izgatottsága által épen maguk idézhetik elő ismét azt, mitől rettegnék; mert a legcsekélyebb jelentéktelen körülmény is lehet veszélyessé, ha ijedtség járul hozzá. Az anyai remények szerencsétlen kimeneteleinek száma aránylag igen csekély, s azon szerfölött ritka esetek kivételével, midőn az anya hibás testalkata által föltételezettek, mindig csak a nő vétkes könnyelműsége és durva vigyázatlansága következtében állnak be. Ama nagy párisi szülőintézetben a „*maternité*“ ben, hol mindazon szerencsétlenek keresnek menedéket, kik nyomor és kétségbeeséstől üldöztetve, családjaiktól elűzve, állapotukat titkolni kénytelenek, 15,652 szülés közöl, melyek madame Lachapelle, híres francia szülész nő felügyelete alatt mentek végbe, csak 272 rendellenes eset fordult elő, melyben müleges szülési eljárásra volt szükség; a többi 15,380 szülés szerencsésen s minden baj nélkül folyt le. Mennyivel kevesebb ok van tehát a félelemre oly körülmények közt, midőn nem csak minden káros befolyást távol tartani, minden kényelemről gondoskodni, de a kellő segélyt is minden pillanatban megszerezni lehet. — Meg kell emlékeznünk itt egy előítéletről is, mely nagy elterjedésénél fogva sok alaptalan aggodalomra ad alkalmat. Értjük a *megbabonázástól* félelmet, mely azon balga hiedelmen alapul, miszerént, ha az anya valamely kellemetlen tárgyak p. bizonyos állatok — teszem föl pókok, egerek, békák stb. látásától elundorodik, a magzatban ennek következtében ily állathasonlóságok, vagy elrutító anyajegyek s egyéb testi hibák jöhetnek létre. Esetlegesen látunk ugyan néha ily éktelenségeket, de összefüggésök azon visszariasztó

látványokkal, melyeknek tulajdonítatnak, épen nem valószínű, és a hasonlatosság is csak az illetők túlélnék képzelőtehetsége által földöztetik föl. Ha ez úgy volna, akkor a gyermekek nagy többségének holmi tűzjegyekkel, állat-fejekkel s lábakkal, golyvák stb. kellene világra jönniök, miután nem létezik nő, ki a reménység egész ideje alatt oly tökéletes visszavonultságban tudna élni a külvilágtól, hogy egyszer vagy másszor ne irtóznék vissza valamely rút látványtól. Valóságos képleti hibák pedig, melyenek például a nyúlszáj, lólab, hasadt gerincz stb. soha sem származnak ily befolyásoktól, mert azok sokkal mélyebben t. i. a fejlődési folyam meggátlásában gyökereznek. — A megbabonázással és hasonló balítéletekkel tehát ne gondoljon a nő; ha pedig a véletlen úgy hozza magával, hogy kellemetlenül érintetik undorító tárgyak szemlélete által, ügyekezék figyelmét következetesen más dolgokra irányozni. — Ide vonatkozólag végre még egy hasonló alaptalan és hibás vélemény ellen kell szót emelnünk, melynélfogva t. i. semmi esetben sem volna szabad ellenszegülni a jó reményben lévő nők valamely kívánalmának, minthogy ebből a magzatra kár háramolhatnék. E nézet szintén merő előítélete van építve s csak arra vezet, hogy némely nő betegesen fölingerelt kedélyében makacs akaratoság fejlesztessék. Emilittük már, hogy az anyai remény állapotában lévő nők vágyai néha épen a legártalmasabb tárgyakra vannak irányozva, miért is ugyancsak teljesítésökben rejlik a veszély, de megtagadásukban soha sem. Ha tehát a nő maga nem bír elég erős akarral azoknak következetes elfojtására, úgy férjét és környezetét illeti eme kötelesség.

Záradékol még néhány szót. A belső béke, a kedély-nyugalom megőrzésére legfőbb támpontot a nőnek önmagában kell keresnie; ennek pedig legnagyobb biztosítékai szive tisztaságában, lelke kegyességében rejlenek. Kerülje a társaságok, estélyek és színházak szórakozásait, fordítsa el figyelmét a külvilág zajongásától s keressen ez ellen menedéket saját érzelemvilágában, férje s leendő gyermeke iránti szeretetében. Ügyekezék előre haladni szelleme mivelésében s izlése nemesítésében, az emberi ész remekműveinek, a jó irodalom örökbecsü kincseinek olvasása által és gyönyörködjék azok szépségeinek élvezetében. Oly nő, kinek körülményei megengedik, legyen tekintettel házának s környékének szép és izléses elrendezésére is, mert a külső tárgyak összhangzatos rende és szépsége legüdvösebben hat vissza a lélek nyugalomára s a kedély földerítésére. — Eképbátran fogja elviselni helyzete nehézségeit, és megadó bizalommal tekintend a jövőbe, melynek méhében számára a legdúsabb örömek rejlenek.

Dr. Koller.

Aranymondatok.

Külföldi remekirók után.

Szorgalmasan ápolod gyermekidet! Éjjel, nappal legyenek körülted s szeresd őket, s szeretted magad általok a legszebb éveken át. Csak a gyermekkor rövid álma idejében tied, nem tovább. Ifjuságukban már sok vonul szívékbe, mi nem te vagy; sok vonzza, őket, mivel te nem bírsz. Sokat hallanak az óvilágról, mely lelküket betölti s szemök elé a jövőt visszatükrozi. Így vesz a jelen. Vándorbottal távozik fiad, könyező szemmel nézesz utána, még látja tekintete, s nem lesz többé a tied! Visszatér, szeret, hölgyet választ magának. Él és mások benne élnek. Csak férfi-

ut, embert bírsz benne, de gyermeket nem! Leányod örömében eléd vezeti gyermekeit; anyát bírsz benne, de gyermeket nem! — Szorgalmasan ápolod gyermekidet! Éjjel, nappal legyenek körülötled s szeresd őket, s szeretted magad általok a legszebb éveken át!

Schäfer.

Tanulj beszélni, de tanulj hallgatni is. *Beszéld anyanyelvedet tisztán, minden nyelvtani hibától és tájszólástól menten. Ez legalsóbb foka a műveltségnek.*

Platen.

Női ismerettár.

— Hogy a magyar országgyűlés képviselőháza három szavazattöbbséggel a föllirat alakját fogadta el annak kijelentésére, mit a hazának lábball tapodott jogai követelnek, tudják már olvasónink. Az elhatározó jelenetről egyik avatott tollu írónk következőleg szól: „Oly jelenet fejlődött ki előttünk, melyet a mostani anyagságba merült világ bármely képviselőháza sem volna képes előmutatni. A szavazókat nem csak a legtisztább meggyőződés vezette; de mindenki tökéletesen hitte is, hogy az egyedüli helyes, törvényes és czélszerű úton halad; hogy melléktekintetek, vagy épen magánérdekek hajhászatátául maradtak mindnyájok szívéből. Határozottan, komolyan, s mint életkérdés felől szokás, mondának képviselőink egész igent, vagy egész nemet, de azért egynek sem jutott eszébe megtagadni az ellenvéleményűektől a tiszteletet. A midőn a „föllirat“ többsége ki volt mondva, a győztes fél nem ragadtott el hasányi éljenzésekre; a kisebbség pedig a levertségnek vagy épen szenvedélyes bosszankodásnak legkisebb jelét sem adá. Mintha a béke angyala röpiült volna el fölöttünk, vigasztalván mindenkit, hogy a nemzet e válságos pillanatában az isteni gondviselés határozott sorsunkról és jövődönkről.” — Azóta részletesen tárgyalták a föllirat szövegét és nem egy lényeges változtatáson ment keresztül. Legfontosabb s egyszersmind legérdekesebb vitákra a nemzetiségek úgye s a trónörökösödés kérdése adtak alkalmat. Az elsőre nézve kimondotta az országgyűlés, hogy minden nemzetiséggel kész megosztani jogait, szabadságait, kiváltságait, szóval mindeniknek megadni mindazt, mi az ország területi szétdarabolása s törvényes önállásának kockáztatása nélkül megadható. E kérdésben még Eötvös József b. indítványára 27 tagu választmány küldetik ki a képviselőház által, mely addig is, még azon akadályok elhárítottak, melyek miatt az országgyűlés jelenleg törvények alkotására magát illetéktelennek tartja, mindazon előmunkálatokat megtegye, melyek elkerülhetlenül szükségesek arra, hogy e fontos kérdés a haza külön ajku polgárainak megelégedésére s a haza közjávára törvény által megoldassék. A trónörökösödés ügyében a föllirat eredeti szerkezete a tényleg uralkodó császár trónörökösödési jogát elismeri, s mint törvényes trónörökös köteleltségei teljesítésére inti azon hozzáadással, hogy, még az ország törvényei szentesítve nincsenek, alkotmánya teljesen

vissza nem adatott, koronázási értekezletekbe nem bocsátkozhatik a nemzet. E pontot 14 szavazattöbbséggel oda változtatta a képviselőház, hogy még sz. István birodalmának minden része az országgyűlésen képviselve nincsen és még az országgyűlés törvényes közege, a független, felelős magyar miniszterium föl nem állítatik, a trónörökösödés kérdése fölött tanácskozni nem lehet. A czimre és aláírásra nézve jegyzőkönyvi határozatban kimondattott, hogy az első csak a tényleges hatalmat illeti, az utóbbi alatt pedig csak a csonkán egybe hívott országgyűlési képviselőt értendő, s jogi következményeket egyik sem vonhat maga után. Jövő héten a fölsőház fogja tárgyalni a fölliratot.

— *Szent Mártonban* tótajku honfitársaink értekezletet tartottak, melyben kijelentik, hogy csak és egyedül a magyar országgyűléssel fognak érintkezni.

— *A fumei* összes lakosság képviselője, sok rendbeli fölszólítások s az ellenkezőre nógatások, ostromállapot és fenyegetések daczára, meg sem mondhatjuk hányadszor kijelentette, hogy Fiume nem ohajt mást, mint önállósága visszaadását s a magyar koronához való visszacsatolattatását.

— *Búsbaoh Ádám* honfitársunkat Losonczon egy szabad nyilatkozata végett a katonaság elfogatta, s Budára kísértette. Legközelebb ismét kiszabadult. Az osztrák alkotmány eszerént nem a legjobban biztosítja a személyes szabadságot.

— *Perczel Mór* honvédtábornok mint mezei gazda él Jersey szigetén neje és gyermekei körében.

— *Almásy Antunovics Béla* honvédezerdest e hó 2-án temették Bécsben. A temetésen a Bécsben lakó összes magyar tanulóifjuságon és sok lengyelen kívül nagyszámu közönség volt jelen. A magyarok és lengyelek nemzeti öltönyben voltak. A koporsót négy magyar és négy lengyel ifju vitte. A wáhringi temetőben egy magyar orvosnővendék tartott gyászbeszédet, aztán néhány szót lengyelül intézett a jelenvolt lengyel testvérekhez. Az eset a bécsiekre rendkívüli benyomást tett.

— Nem csak Olaszországot, hanem egész Európát megrendítette a gyászhir, hogy az olasz egység teremttője, következetesen szilárd bajnoka, századunk egyik legnagyobb államférfia *Cavour* gróf f. hó 6-án reggel kimult. Olaszország-

nak minden tartománya, minden városa nem csak érzi, de külsőleg is nyilvánítja a mély gyászt, melyet lángelméjű nagy férfa elvesztése fölött érez. Utósó szavai ezek valának: „En megettem kötelességemet, Olaszország többé el nem veszhet.” Cavour keskeny, alacson vaságyban halt meg. Ez ágy a feketével behuzott s 12 viaszgyertyával megvilágított szoba közepén állott, midőn este 7-kor a népet beboocsátották. A halott arca nyugodt vala. A nép estétől másnap délutánig szünet nélkül járt ki s be a halottnál; ekkor elzárták a palotát, hogy a temetéshez az előkészületeket megtegyék. Esti 6-kor, midőn a gyászmenet megkezdendő volt, vészjósó föllegek bóríták el az eget, de senki sem ügyelt rájuk. Az utcákon a férfiak egymás mellé sorakoztak; minden ház feketével volt bevonva; minden ablak mély gyászban lévőekkel megtelve; a többi városrészekben siri csend honolt. A gyászmenet 6¹/₂-kor következő rendben hagyta el a halottas házat: a turini helyőrséget képző gyalogság, és lovasság, 6 ágyu, a Cavour által ujabbán föllállított I. tengerészeti ezred egy zászlóalja, egy század kiszálló tengerészeti katonaság támadó szerkezeikkel, a turini nemzetőrség 3 legiója, a 4-ik sorsfalat képezett; valamennyi tiszt legénység nélkül; négy szerzetes rend, a nők nagy serege mély gyászban; a kapucinus és franciskanus kolostorok szerzetesei, a papság, s a 6 ló által vont halottas diszfogat. A gyászszalagokat a had- és pénzügyminiszter, Scolpi gróf, Ratazzi és Sonnaz s Crotti tábornokok tartották. A halottas szekéren a disztimények közt a hadmérnöki hadnagyi kalap volt látható, melyet az elhunyt viselt; a halottas szekér után az Annunciada rendet vitte párnán egy hírnök; a király és a herczegek segédei, a többi miniszterek és nagyméltóságok, a minisztertanács és képviselő-ház testületileg; a legszélsőbb bal is képviselve volt Brofferio, Mauro Macchi, Ricciardi s mások által; ezután jöttek az államtanács, a főlebbezési törvényszék, a községtanács a polgárőrséggel, az egyetemi testületek stb. az olasz menekültek gyászbologokkal, melyeken Róma és Velence czimerei voltak. A római és velencei menekültek után a magyarok következtek, kiknek élén a Milanoból ide siető Kossuth állt, hogy Cavournak e végtisztességet megadja. Klapka, ki jelenleg Londonban van, nem volt jelen az ünnepélyen. A magyar nemzet képviselői közt volt Pulzky Ferencz, Kossuth két fia, Zsurmay (Vilmos huszár) Kiss J. ezredesek, Sággy, Hoszek, Gira s több más századosok és tisztek. Türr és Bethlen az olasz hadsereg tábornokai között foglaltak helyet. A magyar menekültek Garibaldi önkényeseinek nagy csapata követte vörös ingben, ezután jött valamennyi munkás egylet lobogóikkal, több testület Genuából, Casaleből stb. a bérlők és földmivesek Ceriből s Cavour egyéb jószágairól; a Cavour s rokon családok szolgazemélyzete czimerekkel s viaszgyertyákkal kezökben. A menet végét egy piacenzai huszárosztály képezte lóháton. A menethez csatlakoztak Olaszország legnagyobb és legnevezetesebb férfiai s az egész turini nép. 7¹/₂-kor ágyudörgés hirdette, hogy a koporsót az angyalokról nevezett Mária egyházba vitték, hol éjen át maradt, hogy reggel Santanaba, Cavour jószágára vitessék. Jun. 8-án Milanóban is volt gyásztisztelet a halottért. A bankárok nagy öszszegeket irtak alá, hogy Cavournak a turini és genuai tőzsdékben emlékoszlopokat állítsanak. A halottvizsgálatnál föltűnt, hogy Cavour haja betegségenek rövid folyama alatt teljesen megöszült. A halottas szobát úgy, mint a nép látta, fényképezték. Victor Emanuel Olaszország királya őseinek fényes sirboltjában, atyja, Carlo Alberto mellett szánt helyet a legnagyobb olasz hazafi tetemének; de a család a kimult végrendeletéhez hiven, jószágára vitéd drága halottját.

Valóban lélekemelő gondolat, hogy uralkodó is találkozik, ki a legnagyobb hazafit nem szolgájának, hanem barátjának tekinti. Cavour emlékére a pesti ifjuság is fényes gyászünnepélyt rendezend a Sz. Ferenczrendiek egyházában. Az ünnepély napjáról és részleteiről a rendező bizottmány legközelebb értesitendi a közönséget.

— *Kossuth Lajos* azon bankjegymennyiséget, melynek kiadásával a magyar országgyűlés megbízta. Londonban kinyomtatá; de az osztrák kormány emiatt pert indított ellene, s a volt kormányzó a pert elvesztette. Kossuth jelenleg a Como tava kies vidékén a Serbeloni-féle villát megvette, és családjával együtt oda költözik. Az angol törvényszék részrehajló eljárásának nem kívánja magát többé kitenni, hanem a bankjegygárat is egészen a nevezett villába teszi át, melynek földszintjét a gyártáshoz, pinczejét pedig tüzmentesítve a jegyek raktárolásához alkalmazza. A derék olasz kormány nemcsak akadályt nem gördít útjába, sőt minden lehető eszközzel elősegíti. Lombardia volt pénzügyi főnöke *Capellari della Colomba* legmeghittebb emberei egyike, s pénzügyi működésében a szakértő derék férfa mindenképen segíti.

— *Liszt Ferencz* jeles zeneszerző honfitársunk a francia becsületrend közép keresztjével disztitett fől.

— *Bocza Zsigmond* az udvarhelyszéki tanodának 60000, *Nagy András* a dévai tanodának 16000 főt hagyományoztak.

— *Asbóth Lajos* honvédtábornokot Lugosra érkeztekor ünnepélyes fáklászenével tisztelték meg.

— *Csekén* az idén is megkoszorúzták *Kölessey* sirját; s *Kende Lajos* és lelkes neje *Szuhányi Laura* urhölgy megint mindent elkövettek, hogy e szép ünnep minél lélekemelőbb legyen.

— A nemzeti képviselők nejei *Bonis Sámuelné* vezetésével, a napokban testületileg tisztelték a nemzet özvegyénél — gróf *Baththány Lajos*nél.

— Az *adónak* zsoldosok útján behajtását, illetőleg erőszakolását egész nyugalommal folytatja a kormány, sőt e békes rendszabályt Erdélyre is kiterjeszti.

— A magyar egyetem igazgató tanára, *Márkfi Sámuel*, tudós társasági tag 50 éves korában meghalt. A hon s a hazai nevelés egyik oszlopa dől ki benne. Aldás emlékére!

— *Szodfried* győri németajku, de magyar zivű polgár a magyar tudós társaságnak végrendeletileg 4000 főt hagyott; a pesti szabadalmas kereskedők ugyane hazafias czélra 3070 főt adtak.

— *Emilia*, a „Családi kör“ szerkesztője a *Magyar nők évkönyvét* az idén is kiadja. Az ígért érdekes tartalommal kivül *Baththány Lajosné*, *Damjanics Jánosné* és *Táncsics Mihályné* arczképei disztitendik e könyvet.

— *Lonkay Antal* előfizetést hirdet a „Tanférfiak, szülők és nevelők évkönyvére.“ Előfizetési ár 70 kr, diszkötésben 1 ft 40 kr.

B. KEMÉNY ZSIGMOND ÉLETRAJZA.

Egyike legjelesb államtudósainknak politikai íróinknak, és egyszersmind regényköltőinknek, kinek művei valódi gazdag tanulmányok az olvasóra nézve; mert azok minden lapján dús ismereteket, mély lélektanai buvárlatokat s zamatos életbölcséséget talál. Valamint az államtanok terén szigoruan lélekismeretes, s a tiszta meggyőződés embere, és soha mást nem hirdet, mint a hitesszerinti valót és igazat, mi erős, beható esze mellett, egyszersmind észteni igaz és való, ugy regényeiben is csak a lélektanilag helyest találjuk fel; az emberi

szív igaz és való érzelmeit s szenvedélyeit, és személyeinek következetes sorslefordítását rajzolja a legnagyobb lélektani s emberismerői hűséggel, és sohasem engedi magát, az ilyenben gyönyörködő közönség kedvéért, a képzelet tires játékaiba, ama csiklandoztató csodálatos képtelenségekre ragadtatni. Jellemzi továbbá regényeit azon kornak, melyben játszanak, tökéletes, részletes ismerete, s leghivebb rajza. Ha művei még ekkor nem állanak is a népszerűség azon fokán, melyet érdemlénének, s mint a képzeletre erősebben ható divatos francia regények: annál nagyobb érdeme, hogy közönségünket a hiú ábrándozás és képzelmi ingerek helyett a valódi lélektani buvárlatokban s életbölcsességben gyönyörködő nemesebb élvezetekhez szoktatja.

Kemény Zsigmond báró, a magát Gyerő-Monostorról író erdélyi fejedelmi főnemes családból, született Erdélyben 1816-ban. Atyja báró Sámuel. Első tanulmányait Zalathán kezdte, 1823 óta pedig tizenegy éven át a nagyenyedi reform. főtanodában tanult, lelkes tanítójának Szász Károlynak baráti körében, Már gyermekkorában igen sok ismeretet szerzett, s mély felfogást tanusított. 1834-ben a kolosvári országgyűlésre ment, hol tudványa a törvényhozás termeiben új és gazdag eleményre talált, s az eszes és lelkes ifjú Erdély legnevezetesebb férfialja, a politikai s irodalmi pálya hőseivel szoros baráti viszonyba lépett. 1835-ig Kolosvárt maradvanónát az országgyűlés végével jószágára, Kapudra vonult, s ott tanult és buvárkodott 1837-ig, midőn Maros-Vásárhelyre ment joggyakorlatra. — 1839-ig Maros-Vásárhelyt maradt, 1840-ben pedig Bécsbe utazott s ottani egyetemben annyit tanult, mennyi fogékony lelkebe fért; egy évig s 8 hónapig hallgatott az ottani kitűnő tanároktól mindenféle tudományt; különösen természettudományokat, orvosi vegytant, boncztant, és ismeretekkel roppant mértékben gazdagodva tért haza Kolosvárra, most már mint teljesen kiképzett, nagy készsületű, de e mellett eredeti észjárása s az akkori ellenzék több kedvencz elveitől lényeges pontokban eltérő hirlapíró. 1839-ben 22 éves korában M.-Vásárhelyt mulatáiban lépett az irodalmi pályára, melyet azóta anyai fényvel áraszt el. Ekkor írta a „*mohácsi veszedelem okai*“ című jeles értekezését s „*Martinuzi*“ történeti regényét, melyből az Athenaeum 1840-iki folyamában nagy figyelmet gerjesztő mutatónyok közöltettek; következett 1842-ben „*Élet és ábránd*“ című regénye, mely a budai bombázás alkalmával, lakszobája elégekör semmivé lett; 1846-ban továbbá „*Gyulai Pál*“ öt kötetes történeti regénye, mely öt már legjeles regényíróink sorába emelte; végre, a forradalom után jelent meg tőle a „*Férfj és nő*“ című társadalmi regény, folytonos haladást igazolva, s azután a „*Özevegés és lednya*“ mely már nem csupán Kemény művei közt legjobb. Apróbb e nemű művei a folyóiratokban és zsebkönyvekben s azután külön kötetekben jelentek meg. — Mint hirlapíró már 1840-ben vállalta fel s 1841-ben lelkesen folytatta Kovács Lajos és Méhes barátjaival az „Erdélyi Híradó“ vezetését, mely az erdélyi alkotmányos ellenzék akkori közlönye volt. A Kemény Zs. szellemi befolyása alatt álló, bár Méhes nevét viselő jeles lap vezércikkei többnyire az ő tollából származtak, s ezekben már ekkor magas hirlapírói tehetségnek bizonyítá magát. Mellékesen élénk részt vett a kolosmegyei gyűlési vitákban is, Kemény Dénes báró, ékeesszóló rokona oldalánál, kitől politikai nézeteit illetőleg, csak apró részletekben különbözött. 1842-ben a szerkesztésbe s gyűlési

vitákba beleunván, ismét elvonult kapudi magányába, s regényeket és a Híradóba vezércikkeket írt; sok időt töltött e közben Zsibón is, b. Wesselényi Miklósnál, kihez bizalmas benső barátság láncozta. — Hirlapírói tapintatos és egyszerűs mind bátor működése, s „*Korteskedés*“ című híres munkája, melyben egészen eredeti s független álláspontot foglalva el, a régi ellenzék kedvencz tanai közül nem egyet kiigazit, egész hazája s ennek egyik legnagyobb fia, gr. Széchenyi figyelmét is vonák a fiatal bajnokra. Széchenyi István gr. egy nagy politikai („*Független*“ című) közlöny szerkesztésére hívta fel őt, fényes feltételek alatt; de ő, szerényiségében, inkább választotta azon állást, melyet b. Eötvös és elvtársai ajánlottak neki, s az akkor Csengery Antal szerkesztése alatt álló Pesti Hírlap kitűnő dolgozótársra lett, és e végre 1846 végén Pestre tette át lakását. 1847-ben Olaszországba utazott, 1848-ban pedig Csengery szerkesztőtársra lett a Pesti Hírlapnál, melyben alapos és egyszerűs érdekes vezércikkei foglaltatnak. Az 1848-iki pesti nemzetgyűlésen Kővár vidéke részéről képviselő volt, de a viharos időkben keveset beszélt nyilvánosan; annál élénkebben működött mint hirlapíró. — 1849 tavaszán Szemere belügyi miniszteriumában tanácsos lett s főleg a törvényfoglalmazás terén foglalkozott, melyhez, Szalayval együtt, neki van legalapobb készsége iróink közt. — A forradalom elviharzása után két nevezetes és nagy tudományos becsű politikai röpiratot írt u. m. *Forradalom után* (1850) és „*Még egy szó a forradalom után*“ melyek sok vitára s nem tetzésre is adtak alkalmat. A Csengery által kiadott „*Magyar szónokok és státuszférfiak*“ könyvében tőle van a két legszébb jellemzés, u. m. „*Gr. Széchenyi István*“ és „*a két Wesselényi*“ melyek nem csak történetirői tekintetben nagybecsű dolgozatok, hanem művészeti szempontból is irodalmunk legnemesb gyöngyei közé tartoznak. Hirlapírói működésében sem lépett hátra; már a Bánfay által szerkesztett „*Pesti Naplóban*“ élénk részt vett, későbbben pedig 1854-ben a Pesti Napló felelős szerkesztőségét is felvállalá s vezette egész 1856 végeig. E mellett Csengeryvel társaságban, a „*Magyar nép könyvét*“ adá ki, melybe a „*Hogy áll a világ?*“ című kimerítő történeti szemléket írta népies, könnyen érthető nyelven; részt vett továbbá a „*Nemzeti könyvtár*“ szerkesztésében, hol „*Szalárdi siralmas krónikája*“ az ő felügyelése alatt jelent meg; legutóbb pedig egyik földolgozótársra a Csengery által szerkesztett „*Budapesti szemlének*“ s 1857 vége óta ismét felelős szerkesztője a „*Pesti Napló*“nak. — Magas írói érdemeiért még 1843-ban választottat a m. tudós társaság lev. tagjává, 1847-ben pedig annak tiszteleti tagjává.

Kemény Zsigmond báró az életben épen oly nemes és lovagias férfit, mint a milyen érzelmek kifejezését látni műveiben. — Tudása köre rendkívüli terjedelmű; észjárása s okoskodása éles, találó; gondolatmenete egészen önálló s eredeti, tekintélyeket s függést nem ismerő. — Szereti tanulmányozni az embereket s viszonyokat. Hű barát, szeretetre méltó társalgó; jószívű, könnyen megbocsátó, elnéző mások hibái iránt; de a szennyet nem tűrő, lovagias érzelmű.

Kemény Zsigmond báró ma is a „*Pesti Napló*“ élén áll, mely lap az országgyűlési mérsékelt párt közvetlen közönyeül tekinthető.

Felelős szerkesztő. Vachott Sándorné.

Melléklet: Előfizetési felhívás a „Falusi Gazda“ 1861. 2-ik 1/2 évi folyamára.